

Щороку, з появою весняного тепла, зеленої трав'яної рослинності, з'являються перші іксодові кліщі,

чисельність яких швидко збільшується. Кліщі – сезонні, тимчасові ектопаразити, активні з ранньої весни і до пізньої осені, з настанням холодів впадають в стан тимчасової діпаузи. Сезонна активність кліщів зростає з початку квітня, весняний пік припадає на 2-3 декаду травня. В осінній період, в залежності від погодних умов, кліщі на тваринах і в природі зустрічаються рідше і в незначній кількості.

Дорослі форми кліщів паразитують на великій рогатій худобі, птахам, нападають на людину. Німфи – на козах і великих тваринах, личинки паразитують на дрібних звірках (мишовидні гризуни, соні, комахоїдні).

Кліщі, на відміну від комарів та інших «кровопивць», у повітрі не літають, по деревах також не лазять, але підстерігають «донора» на кущах, високій траві. Кліщі відчувають запах людини або тварини за 10-15 м і на цей запах можуть сповзатись. Тому уздовж стежин і місць випасу худоби їх завжди більше, ніж у глибині лісу, а в затінку більше, ніж на сонці. Вони віддають перевагу змішаним лісам, особливо люблять листяні дерева – березу та липу.

Кліщ присмоктується не відразу, він досить довго лазить по людині, причому тільки знизу доверху. Тому, якщо людина одягнена належним чином (сорочка з щільно прилягаючими

манжетами, заправлена у штани, штани в шкарпетки, туго пов'язана косинка), то до шкіри не добереться. Добре, якщо одяг однотонний – легше буде помітити кліща. Для відлякування кліщів можливо застосовувати репеленти – відлякуючі препарати, які можна придбати в аптеці. В житлові будівлі і приміщення кліщів приносять з квітами, гілками рослин, ягодами, грибами, спеціальним робочим одягом, навіть на тварині, що вас супроводжувала. Тоді можливе зараження через укуси кліща маленьких дітей і людей похилого віку, які навіть не були в лісі, парках та присадибних ділянках.

Присмоктується кліщ лише в певних місцях – шукає тонку, ніжну шкіру (за вухом, під грудьми, на шиї, в пахових ділянках). Сам укус кліща людина не відчуває, тому що в ранку він вприскує рідину, яка має знеболювальні властивості. Кліщ, який присмоктався, може втриматися на тілі людини більше 10 днів. Слід пам'ятати, що тіло кліща при кровосмоктанні збільшується до розмірів зерен гороху, квасолі, боба – коричневого, сірого, червоно-жовтого кольору, тому іноді це сприймається як бородавка і відповідна допомога потерпілому не надається.

Виїзди з ночівлею в палатках необхідно планувати в чистих місцях, вільних від високотрав'я. Кожна людина, яка перебуває в лісі в сезон активності кліщів, повинна періодично оглядати свій одяг і тіло, знімаючи кліщів, не даючи їм переповзати на голі ділянки тіла.

В літніх таборах відпочинку, які знаходяться поблизу лісу, огляди дітей повинні проводитися два рази на день – перед денним сном і ввечері, а також після кожного походу в ліс. В лісопаркових зонах, а також на територіях оздоровчих закладів необхідно скошувати траву по узбіччях лісових стежок і доріг.

Що робити після укусу кліща?

Для видалення кліща необхідно запам'ятати декілька порад.

1. Видалити кліща найкраще зможе фахівець: лікар-хірург у хірургічному кабінеті або травмопункті. Для самостійного видалення скористайтесь одним із наведених способів:

а) захопіть кліща пінцетом або пальцями рук, обгорнувши чистою марлею, якомога ближче до ротового апарату, і обережними, легкими рухами, розгойдуючи з боку в бік, витягніть із шкіри;

б) міцну, не дуже тонку нитку (найкраще бавовняну) зав'язують у вузол, якомога ближче до ротового апарату кліща, і розтягнувши кінці нитки в боки, витягують, підтягуючи його вгору. Різкі рухи недопустимі. В обох випадках місце присмоктування кліща обробляють спиртовим розчином йоду або зеленки. Якщо при видаленні кліща відірвалась його голівка, яка зазвичай лишається в шкірі і має вигляд чорної цятки, місце присмоктування старанно протирають спиртом і голівку видаляють стерильною голкою.

2. Видалення кліща слід проводити обережно, не стискаючи надмірно пінцетом або пальцями рук його тіло, оскільки при цьому можливо вичавлювання вмісту кліща разом із збудником інфекції у ранку. Важливо також не розірвати кліща при його видаленні, голівка, що лишається в шкірі, може спричинити запалення і нагноєння. Не варто наносити на кліща масляні розчини або мазеві пов'язки. Кліщ при цьому може задихнутися і мертвим залишитися у шкірі, що значно ускладнить його наступне видалення.

3. У будь-якому випадку, після зняття з себе кліща, що присмоктався, зверніться до лікаря-інфекціоніста в кабінет інфекційних захворювань поліклініки за місцем проживання. Адже серед інфекцій, які передаються кліщами, можуть бути збудники вірусного кліщового енцефаліту, іксодового кліщового бореліозу (хвороба Лайма), анаплазмозу, ерліхіозу, бабезіозу, туляремії, лістеріозу.

Ризик інфікування людей залежить від того, наскільки часто інфіковані кліщі зустрічаються в даній місцевості та скільки часу кліщ перебуває на тілі людини. При необхідності, лікування має обов'язково відбуватися під контролем лікаря. Недбале ставлення до свого здоров'я може призвести до втрати працездатності або інвалідності.

Лабораторна діагностика інфекцій, які передаються кліщами

На сьогодні лабораторією особливо небезпечних інфекцій Державної установи «Закарпатський обласний лабораторний центр МОЗ України» проводиться дослідження клінічного матеріалу від людей та кліщів на визначення ДНК збудників іксодового кліщового бореліозу (хвороби Лайма) молекулярно-генетичним методом (ПЛР).

З метою раннього та повного виявлення хворих на **іксодовий кліщовий бореліоз (хворобу Лайма)**, пропонуємо клінічний матеріал від хворих або осіб з підозрою на захворювання (кров, сироватку крові), відібраний в лікувальному закладі, для виявлення ДНК вказаних збудників, а також сироватки крові хворих для виявлення антитіл до збудників бореліозу (хвороби Лайма) методом ІФА в лабораторію особливо небезпечних інфекцій ДУ «Закарпатський ОЛЦ МОЗУ».

Виявлення ДНК методом ПЛР вказаних збудників можливо проводити також при дослідженні знятих з людини кліщів. Вартість одного дослідження методом ПЛР – 132,82 грн., методом ІФА – 47,27 грн.